

Rovnoprávnost v praxi

KLÍČOVÉ
NÁZORY
2005

Základní práva & boj proti diskriminaci

DOVOLÁNÍ
SE SPRAVEDLNOSTI

Zaměstnanost & sociální věci

Evropská komise

Rovnoprávnost v praxi

KLÍČOVÉ NÁZORY 2005
DOVOLÁNÍ SE SPRAVEDLNOSTI

Zaměstnanost & sociální věci

Základní práva a boj proti diskriminaci

Evropská komise

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti

Oddělení D3

Rukopis dokončen v březnu 2005

Brožura 'Rovnoprávnost v praxi: Klíčové názory 2005' je vydána v rámci akčního programu Společenství pro potírání diskriminace 2001-2006 generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti. Obsah této publikace nemusí nutně vyjadřovat názory či stanoviska Generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise.

Máte-li zájem o elektronický zpravodaj „ESmail“ Generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise, pošlete e-mail na adresu empl-esmail@cec.eu.int. Zpravodaj vychází pravidelně v angličtině, francouzštině a němčině.

Pro více informací o akčním programu a diskriminaci z důvodu rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace navštivte webovou stránku na:

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm

Zprávu vytvořil
GOPA-Cartermill

Fotografie

© Stránky 12, 15, 22, 23, 24: Carl Cordonnier, Dailylife

© Stránky 9: Photodisc

© Stránky 25: Hollandse Hoogte

***Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na
otázky týkající se Evropské unie***

Bezplatná telefonní linka:

00 800 6 7 8 9 10 11

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu.int>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005

ISBN 92-894-9179-5

© Evropská společenství, 2005

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

DOVOLÁNÍ SE SPRÁVEDLNOSTI

Téma 'dovolání se spravedlnosti' je v oblasti boje proti diskriminaci klíčové. Všichni doufáme, že se s námi bude jednat na základě našich zásluh, ale pokud tomu tak není, co s tím můžeme udělat? Zákony zakazující diskriminaci nemají žádný smysl, pokud lidé nejsou schopni si v praxi svá práva prosadit.

Pokud se problém týká nerovného zacházení na základě osobní charakteristiky, oběti diskriminace často nepodniknou žádné kroky, protože mají strach, že by jejich případ bylo téměř nemožné dokázat, nebo protože nevěří, že by konečný výsledek byl uspokojivý. Takto postiženým osobám je proto nutno poskytnout podporu.

Právní zástupci mohou také potřebovat pomoc a školení. Připravit spis k jednání, sestavit stížnost, vyvolat v soudci odpovědném za případ sympatizující postoj, to vše může být poměrně náročný úkol. Soudci, na druhé straně, se možná budou muset zabývat novými zákony a jednáním řádem nebo budou muset jednat s dalšími aktéry sporu, jako jsou odborové svazy nebo nevládní organizace. A tyto organizace potřebují dostatečné zdroje, aby své role mohly plnit účinně.

Dvě protidiskriminační směrnice přijaté v roce 2000 stanovily nová pravidla pro rovné zacházení s osobami a zavázaly národní vlády k přijetí, obnově nebo zavedení legislativy v oblasti boje proti diskriminaci. Tento někdy sklíčující proces vyvolal a stimuloval dynamickou akademickou, kulturní a politickou diskusi.

Tyto směrnice jasně ukazují, že lidé postižení diskriminací by měli mít dostatečné prostředky právní ochrany a účinné právo na odškodnění, aby mohli dosáhnout nápravy. Účinná náprava v případech diskriminace je rozhodující, nejen proto, aby bylo poskytnuto odškodnění jednotlivcům, ale také aby bylo zajištěno, že potenciální původci diskriminace berou tento zákon vážně.

Je nezbytné zajistit, aby tyto směrnice byly přeneseny do všech členských států. Zároveň ovšem EU prostřednictvím akčního programu Společenství 2001-2006 pro potírání diskriminace klade důraz na to, aby se soubor práv a povinností, které tyto směrnice znamenají, stal realitou.

Výběr projektů, financovaných na základě akčního programu, svědčí o odhodlání Evropské komise dodat nezbytnou sílu sdružením, organizacím a profesionálům stojícím v přední linii boje proti diskriminaci.

Tito účastníci, a mnozí další, postupně přijali výzvu dosáhnout toho, aby tyto směrnice fungovaly v praxi. Jakým způsobem?

Zaprvé byly zavedeny prostředky, jako telefonní horké linky, speciální dny proti diskriminaci nebo internetové stránky, s cílem informovat občany o jejich právech a zaměřit se na otázky a pochybnosti, jež mohou v souvislosti s diskriminací tyto osoby mít, aby se posílilo povědomí a aby byly osloveny oběti diskriminace.

Zadruhé nutnost silně pociťovaná ze strany odborových svazů, nevládních organizací a dalších subjektů umožnit klíčovým aktérům, aby pomohli osobám postiženým diskriminací, vedla k množství důležitých iniciativ: produkci informačních materiálů a sad nástrojů; projektům zaměřeným na předávání znalostí lépe vybavených nevládních organizací méně zkušeným nebo hlavním základním organizacím; odborné přípravě soudců a právníků nebo k akcím zaměřeným na výměnu zkušeností mezi jednotlivými zeměmi.

A zatřetí při vědomí důležitosti účinné penalizace diskriminačního jednání nebo chování, existují konkrétní příklady soudních řízení, která jsou klíčem k objasnění praktické aplikace abstraktních pravidel. Příspěvky do této publikace ilustrují různorodost orgánů zodpovědných za vedení případů diskriminace, a rozsah postupů, jež mohou být použity.

S postupným nárůstem rozmanitosti společenského a pracovního prostředí se dovolání spravedlnosti může stát dokonce naléhavější prioritou, obzvláště v případech obtěžování. Četné aktivity institucí Společenství a zainteresovaných subjektů nastíněné na následujících stranách by měly být oceněny jako významný příspěvek k tomu, aby se tyto směrnice staly opravdu účinným nástrojem v boji za rovnoprávnost.

Matteo Bonini-Baraldi je výzkumným pracovníkem na Právnické fakultě Univerzity v Bologni v Itálii. Byl pomocným koordinátorem dřívější Evropské expertní skupiny pro potírání diskriminace z důvodu sexuální orientace.

OBSAH

DOSÁHNOUT AŽ K OBĚTEM DISKRIMINACE **SEKCE 1**

ÚVOD.....	5
DISKRIMINACE? OKAMŽITĚ ZAVOLEJTE!.....	6
DÁT STARŠÍM LIDEM MOŽNOST VYJÁDŘIT SE.....	8
BOJ PROTI KAŽDODENNÍ DISKRIMINACI.....	9

BUDOVÁNÍ KAPACITY POMOČNÝCH AKTÉRŮ **SEKCE 2**

ÚVOD.....	11
PŘEDKLÁDÁNÍ ŽALOB PODLE BRITSKÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH SE PRÁV ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH.....	12
ZPLNOMOCNĚNÍ NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ K PODPOŘE OBĚTÍ.....	14
BUDOVÁNÍ KAPACITY NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ V ROZŠÍŘENÉ EVROPĚ.....	16
ODBOROVÍ ČINITELÉ PŘIJÍMAJÍ PRÁVNÍ VÝZVU.....	18
ITALŠTÍ PRÁVNÍCI SE DOZVÍDAJÍ O NOVÝCH PRÁVNÍCH PRÁVOMOCÍCH V OBLASTI BOJE PROTI DISKRIMINACI.....	20

BUDOVÁNÍ KAPACITY POMOČNÝCH AKTÉRŮ **SEKCE 3**

ÚVOD.....	21
STRATEGIE SOUDNÍHO SPORU: ROLE NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ.....	22
BULHARSKÉ SOUDY JSOU ČINNÉ PŘI POTÍRÁNÍ DISKRIMINACE ROMŮ.....	23
POTÍRÁNÍ DISKRIMINACE V BELGII.....	25
INTEGROVANÝ PŘÍSTUP K IMPLEMENTACI PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH SE ROVNOSTI.....	26

DOSÁHNOUT AŽ K OBĚTEM DISKRIMINACE

Úvod

Článek 13 směrnic zavazuje členské státy zajistit, aby se oběti diskriminace mohly dovolat spravedlnosti. Právní předpisy však mohou být účinné pouze tehdy, pokud si lidé budou vědomi svých práv a budou vědět, jak je prosazovat. Proto směrnice obsahují některá ustanovení, jež různým zainteresovaným subjektům umožňují lépe informovat a podporovat oběti diskriminace.

Sdružení a organizace s oprávněným zájmem mohou nyní podat žalobu jménem nebo ve prospěch obětí diskriminace s jejich souhlasem. Odborové svazy, nevládní organizace a další relevantní sdružení mohou této příležitosti využít k podpoře svých cílů potírat diskriminaci a prosazovat rovnoprávnost. Nicméně úroveň zkušeností mezi organizacemi v oblasti informování a podporování obětí diskriminace se napříč Evropou výrazně liší. Například v Belgii mají některé organizace dlouholeté zkušenosti (viz článek na straně 11), zatímco v zemích jako je Španělsko, Itálie nebo Polsko nové možnosti, jež zákon nabízí, nejsou ještě plně prozkoumány.

NÁRODNÍ ÚŘADY PRO ZVÝŠENÍ INFORMOVANOSTI

Směrnice požadují po členských státech učinit kroky k informovanosti lidí o tomto právním předpise. V některých zemích již taková opatření sice byla přijata (viz příklad Nizozemí na s. 6), avšak povědomí veřejnosti o vnitrostátních právních předpisech týkajících se rovnoprávnosti je ve většině Evropy stále velmi nízké.

NÁRODNÍ ORGÁNY ROVNOPRÁVNOSTI JSOU PODPŮRNÉ

Jak vyžaduje směrnice o rasové rovnosti, téměř ve všech členských státech EU byly zřízeny, nebo jsou v procesu zřizování, takzvané 'národní orgány rovnoprávnosti'. Jejich hlavním úkolem je poskytovat nezávislou pomoc obětem diskriminace, provádět nezávislé průzkumy a studie a zveřejňovat nezávislé zprávy a doporučení. Nicméně v mnoha zemích jde jejich role dál než vyžaduje směrnice; některé se zabývají i dalšími důvody diskriminace (např. v Rakousku, Belgii, Nizozemí, Kypru, Estonsku, Litvě nebo Irsku). Některé orgány existovaly dokonce před přenesením směrnic do členských států a ukázalo se, že přispívají k informování, zvyšování povědomí a podpoře obětí diskriminace ve svých příslušných zemích. Doufejme, že nové orgány budou mít vhodné prostředky a zdroje k tomu, aby činily totéž.

DIALOG S OBČANSKOU SPOLEČNOSTÍ

Směrnice zavazuje členské státy k podpoře dialogu s příslušnými nevládními organizacemi, které mají oprávněný zájem přispět k boji proti diskriminaci. Nevládní organizace hrají klíčovou roli ve snaze učinit antidiskriminační práva účinnými, a to prostřednictvím aktivit, jež je obhajují a zvyšují informovanost o nich. Stejně významný pro prosazování zásady rovného zacházení je dialog mezi společenskými partnery. Ale míra, do jaké odborové svazy a organizace zaměstnavatelů pracují směrem k potírání diskriminace, se v EU výrazně liší. Akční plán přijatý Evropskou konfederací odborových svazů (EKOS) vede své členy k tomu, aby si vyměňovali názory a zkušenosti s prováděním směrnic a s aktivitami zvyšujícími informovanost.

Spolupráce mezi národními orgány, orgány rovnoprávnosti, odborovými svazy, organizacemi zaměstnavatelů, nevládními organizacemi a zástupci potenciálních obětí diskriminace je pro účinné prosazení právních předpisů týkajících se rovnoprávnosti zásadně důležitá. Každý z nich má specifické odborné znalosti a hraje důležitou roli při informování, zvyšování povědomí a podpoře rovnoprávnosti.

Maria Miguel Sierra je právnička se zkušenostmi z nevládních organizací bojujících proti rasismu a xenofobii. V současné době pracuje jako konzultantka při projektech boje proti diskriminaci (viz s. 9).

DISKRIMINACE? OKAMŽITĚ ZAVOLEJTE!

Astrid Kortenbach je poradkyně v oblasti politiky na Ministerstvu sociálních věcí a zaměstnanosti v odboru odpovědném za vývoj legislativy a politik týkajících se rovného zacházení a boje proti diskriminaci.

Nizozemí již má rozsáhlou infrastrukturu vytvořenou pro boj proti diskriminaci. Místní a regionální úřady v celé zemi poskytují rady a vyřizují stížnosti týkající se všech důvodů diskriminace. Dále zde existuje pět odborných center, jež se specializují na jeden či dva důvody diskriminace. A nakonec zde působí Výbor pro rovné zacházení, národní orgán rovnoprávnosti, který se zabývá oficiálními stížnostmi, vyslovuje formální názory na všechny důvody diskriminace a poskytuje informace širší veřejnosti.

CHYBÍ VEŘEJNÉ POVĚDOMÍ

Nicméně ne každý v Nizozemí má povědomí o tom, že tato síť organizací existuje, nebo ví, jak je kontaktovat. Nizozemská vláda se společně s několika nevládními organizacemi rozhodla zahájit informační kampaň s cílem oslovit potenciální oběti nebo svědky diskriminace. Kampaň získala podporu od akčního programu Společenství pro potírání diskriminace.

Jádrem kampaně je národní horká linka (0900-BelGeljik nebo 0900-2 354 354) a internetová stránka (www.belgelijk.nl). Ty byly zavedeny v červnu 2004 s heslem "Discriminatie? Belgelijk!" (Diskriminace? Okamžitě zavolejte!). Telefonní číslo bylo uveřejněno ve všech telefonních seznamech a seznamech ulic a v říjnu 2004 začala národní billboardová kampaň. O kampani široce informovaly rozhlasové

stanice, především jedna, provozovaná skupinou mladých lidí z různých etnických prostředí. Proniknout do ostatních mediálních kanálů a využít jich se však ukázalo být mnohem obtížnějším.

Hovory přes horkou linku jsou automaticky přesměrovány na místní a regionální úřady. I když celkový počet hovorů, jež byl zaznamenán, se nijak dramaticky nezvýšil, využívání horké linky a internetové stránky od jejich zavedení soustavně stoupá. Od června do prosince 2004 zaznamenaly úřady téměř 600 hovorů prostřednictvím horké linky a internetová stránka zaregistrovala přes 13 000 návštěv.

KLÍČEM JE LEPŠÍ SPOLUPRÁCE

Pokračující úspěch horké linky bude záležet jak na zvýšení publicity, tak na schopnosti podkladové infrastruktury vyřizovat přichozí žádosti a stížnosti. Tato kampaň poskytla pozitivní impuls k posílení spolupráce mezi organizacemi zabývajícími se prevencí a potíráním diskriminace.

Národní billboardová kampaň začala v říjnu 2004

Kampaň je koordinována a realizována Antidiskriminačním úřadem RADAR (Rotterdam) z pověření Národní federace antidiskriminačních úřadů.

PRO DALŠÍ INFORMACE:

K místním/regionálním antidiskriminačním úřadům se lze dostat prostřednictvím Národní federace antidiskriminačních úřadů (Landelijke Vereniging van Anti Discriminatie Bureaus en Meldpunten): www.lvadb.nl, www.belgelijk.nl

Kampaň je koordinována Antidiskriminačním úřadem RADAR: www.radar.nl, www.belgelijk.nl

MEZI DALŠÍ PARTNERY KAMPANĚ PATŘÍ:

Národní odborná centra:

LBL (Věk): www.leeftijd.nl

LBR (Rasa/etnický původ/náboženské vyznání): www.lbr.nl

E-Quality (Pohlaví a etnický původ): www.e-quality.nl

CG-Raad (Zdravotní postižení): www.cg-raad.nl

KLHE (Sexuální orientace):

www.homo-emancipatiebeleid.nl

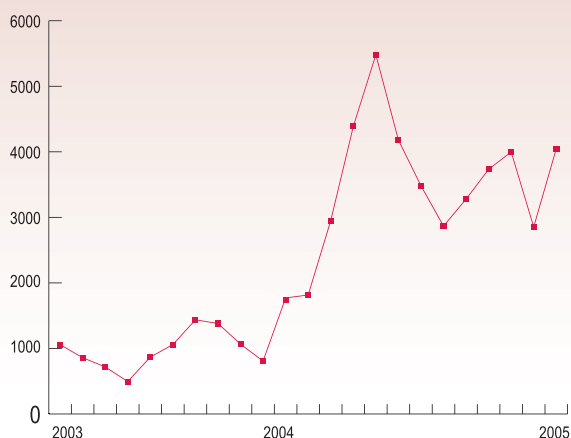
Výbor pro rovné zacházení: www.cgb.nl

‘LINHA SOS IMIGRANTE’ - TÍŠŇOVÁ LINKA PRO IMIGRANTY V PORTUGALSKU

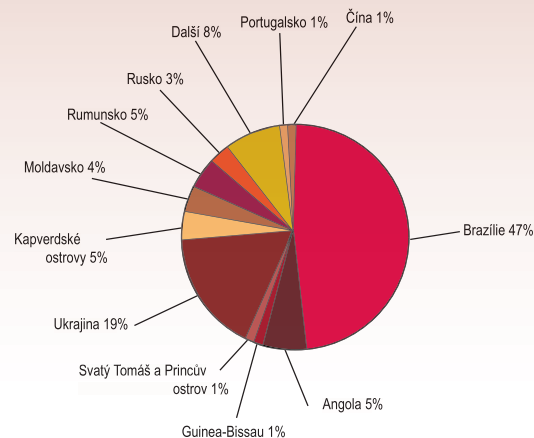
V Portugalsku je od března 2003 v provozu telefonní tísňová linka zaměřená na imigranty a etnické menšiny. Poskytuje informace a pomoc ohledně otázek, jako jsou uzákonění nebo sloučení rodiny, ale umožňuje rovněž jednotlivcům zaregistrovat stížnosti týkající se diskriminace nebo obtěžování. Některé z těchto stížností mohou být vyřizovány právními poradci pracujícími v této službě.

Tísňová linka SOS Imigrant je financována z rozpočtu Vysokého výboru pro imigraci a etnické menšiny (VVIEM) a vládního oddělení prostřednictvím protokolu se sdruženími imigrantů.

Počet telefonických dotazů po měsících

Počet telefonických dotazů podle národností

DÁT STARŠÍM LIDEM MOŽNOST VYJÁDRIT SE

Směrnice o rovnosti v zaměstnání rozšiřuje nová práva s cílem chránit ty, kteří jsou diskriminováni z důvodu svého věku. Ale jak jsou ti, jichž se to týká, informováni o svých právech? A co mohou dělat, jsou-li vystaveni nespravedlivému zacházení? 'Rovná práva v praxi' hovoří s Hanne Schweitzer, předsedkyní 'Úřadu proti diskriminaci z důvodu věku' v Kolíně nad Rýnem v Německu. Je to jediná organizace na národní úrovni v Německu agitující proti diskriminaci z důvodu věku.

Jakým způsobem přistupujete k řešení diskriminace z důvodu věku?

V roce 1999 politikové v Německu tvrdili, že diskriminace z důvodu věku neexistuje. Chtěli jsme shromáždit důkazy, abychom prokázali, že toto tvrzení není pravdivé, a také povzbudit lidi, aby o diskriminaci z důvodu věku uvažovali otevřeněji. Rozhodli jsme se uspořádat celonárodní den stížností – ten se konal 21. listopadu 2001.

O dni jsme informovali prostřednictvím místních základních organizací a zřídili jsme zvláštní tísňovou linku, na kterou se mohli lidé se svými stížnostmi obracet. Během tohoto jediného dne jsme zaznamenali 4029 hovorů – mnohem více, než náš tým 260 dobrovolníků a 20 telefonních linek mohl zvládnout. Podařilo se nám však zaznamenat téměř 1 600 stížností, což nám poskytuje dostatek důkazů, že diskriminace z důvodu věku se opravdu děje v mnoha aspektech našeho každodenního života.

Okolo 30% stížností se týkalo situací na pracovišti. Zjistili jsme například, že dokonce i pracovní místa nabízená federálním orgánem někdy stanoví věkovou hranici 'do 40' let. Mnohem častěji si na diskriminaci na pracovišti stěžovali muži než ženy (43% hovorů ze strany mužů ve srovnání s 26% hovorů ze strany žen).

Další nejvyšší počet stížností (19%) se týkal obrazu o starších lidech – jak jsou starší lidé zobrazováni v médiích. Ale zjistili jsme i další situace, v nichž starší lidé pravidelně čelí diskriminaci, např. dostupnost zdravotního pojištění, finančních služeb, veřejných prostor, pečovatelských služeb, dalšího vzdělávání a dobrovolnické práce.

Národní den stížností byl samozřejmě velmi náročný z hlediska zdrojů – ale pomohl zvýšit veřejné povědomí o tomto problému. V roce 2002 jsme zřídili internetovou stránku, na niž se mohou lidé obracet v případě, chtějí-li svou stížnost poslat elektronicky. Od ledna do prosince 2004 jsme měli na této stránce zhruba 46 000 návštěv. Stáváme se známějšími jako místo, kam se lze obracet v případech diskriminace z důvodu věku.

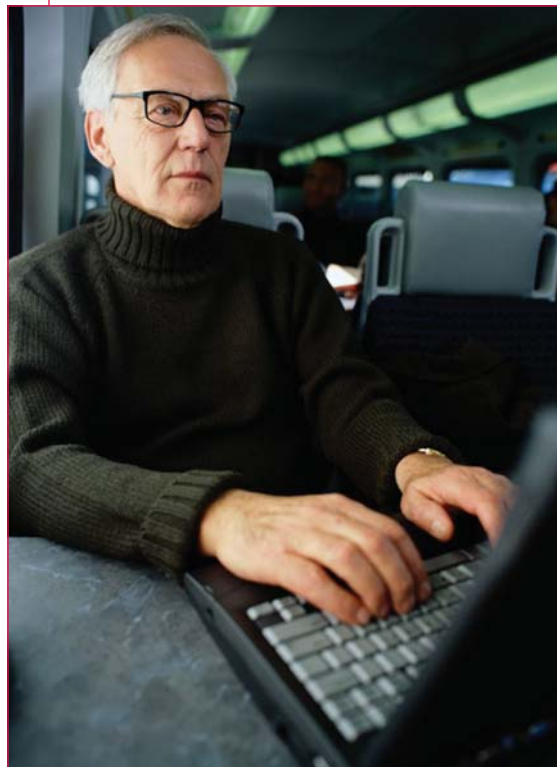
A jakou pomoc či radu stěžovatelům nabízíte?

V současné době v Německu neexistuje žádný právní předpis zakazující diskriminaci z důvodu věku, takže nemůžeme podat žalobu. Nicméně informujeme lidi o stávajících právních předpisech EU a radíme jim, co zahrnout do oficiální stížnosti.

Jaké změny očekáváte v budoucnosti?

V lednu 2005 se na půdě federální vlády poprvé projednával nový zákon zakazující diskriminaci z mnoha důvodů včetně věku. Byli jsme přizváni jako poradci ohledně obsahu prvního návrhu zákona. Doufáme, že tento nový zákon půjde dále než směrnice EU a zakáže diskriminaci při koupi zboží a služeb tak jako i v zaměstnání. Ale jsme stále v počátcích. Doufáme, že nový zákon bude vládou rychle projednán a bude přijat do léta 2005.

Diskriminace z důvodu věku se děje v mnoha aspektech našeho každodenního života

PRO DALŠÍ INFORMACE NA TÉMA
NÁRODNÍHO DNE STÍŽNOSTÍ VIZ:

www.altersdiskriminierung.de

BOJ PROTI KAŽDODENNÍ DISKRIMINACI

Maria Miguel Sierra vedla několik let úřad pro podávání stížností Hnutí proti rasismu, antisemitismu a xenofobii (HRAX) a později se stala zástupkyní ředitele Evropské sítě proti rasismu (ESPR). V současné době pracuje jako konzultantka a je zapojena do mnoha různých projektů v nových členských státech EU.

Jednou z inovací, jež zavedly směrnice, je právo sdruženích a organizací podporovat nebo zastupovat oběti diskriminace v právním řízení. Díky svým těsným spojením se 'zranitelnými skupinami' mají organizace občanské společnosti dobrou pozici k tomu, aby pomohly prosadit antidiskriminační právní předpisy.

Zkušenosti 'Hnutí proti rasismu, antisemitismu a xenofobii' (HRAX) - belgické neziskové organizace – poskytují dobrý příklad. HRAX od roku 1974 provozuje kancelář pro podávání stížností, jež poskytuje služby lidem, kteří se stali oběťmi nebo svědky projevů rasismu či diskriminace.

VÝBĚR VHODNÉ AKCE

V kanceláři pro podávání stížností působí tým dvou právních poradců, jež zdarma poskytuje informace a radí ohledně následujících možností, jež se stěžovateli nabízí.

- **Apelovat na údajného pachatele diskriminace nebo jeho/jejího nadřízeného.** Obviněná strana je vyzvána, aby uvedla svou verzi skutečností a je upozorněna na případné právní následky diskriminace. Kde je to vhodné, jsou přizváni jejich nadřízení, aby vyšetřili fakta a podnikli příslušné kroky. Hlavními cíli této akce je odrazovat od diskriminace a předcházet jí.
- **Mediace.** V situacích, kde je obtížné předložit důkazy diskriminace (např. u bydlení), nebo tam, kde je stěžovatel v delikátní pozici (např. v zaměstnání), lze navrhnout mediaci. To znamená navázat dialog s obviněnou stranou s cílem dosáhnout urovnání nebo omluvy.
- **Podat stížnost.** V případech projevů rasismu spáchaných veřejným činitelem, obzvláště policií, má většina obětí tendenci podat stížnost. Jde-li o závažný nebo exem plární případ, může se HRAX podílet na soudním stíhání. K tomu HRAX opravňuje zákon z roku 1981 (o trestání určitých skutků motivovaných rasismem nebo xenofobií).

ZVYŠOVÁNÍ VEŘEJNÉHO POVĚDOMÍ

Stížnosti, které obdržela kancelář, pomohly HRAX naplánovat informační kampaň, jež mají za cíl zastavit diskriminaci u samotného zdroje, ale také povzbudit oběti, aby projevy diskriminace veřejně označily. Od roku 2002 HRAX organizuje kampaň zaměřenou na každodenní diskriminaci. Začala řešením diskriminace v přístupu na diskotéky a do barů; v současné době se soustřeďuje na bydlení; konečná část kampaně se bude týkat diskriminace v zaměstnání. Kampaň probíhá ve spolupráci s Centrem pro rovné příležitosti a odpor proti rasismu (belgický národní orgán pro rovnoprávnost) a řadou sdružení a institucí.

La discrimination raciste dans l'accès au logement est un délit.

02/209.62.53 - www.mrax.be

Informační kampaň se zaměřuje na diskriminaci v poskytování bydlení

POLITICKÉ AKCE JE TAKÉ ZAPOTŘEBÍ

HRAX také nabízí odborné znalosti v otázkách týkajících se imigrace a azylu, dokumentační středisko, školení pro nejrůznější posluchače a měsíční informační bulletin „HRAX-Info“. Na základě svých rozsáhlých zkušeností je HRAX schopno poskytovat vstupní informace pro vývoj legislativy a politiky a vyzývat administrativní, soudní a politické orgány, aby podnikaly kroky proti rasové diskriminaci.

PRO DALŠÍ INFORMACE:

- Hnutí proti rasismu, antisemitismu a xenofobii:
www.mrax.be
- Belgický národní orgán rovnoprávnosti:
www.antiracisme.be

BUDOVÁNÍ KAPACITY POMOCNÝCH AKTÉRŮ

Úvod

KE SPOLEČNÉMU CÍLI AKTÉRŮ

Obě antidiskriminační směrnice vyžadují po členských státech, aby zajistily, že soudní a/nebo správní řízení je dostupné pro ty, kdo zažívají diskriminaci, a tím dávaly novou roli právníkům, nevládním organizacím, sdružením, nezávislým orgánům a odborovým svazům.

Zatímco role stávajících organizací je posilována (např. ve Velké Británii), směrnice umožnily vytvoření nových institucí oprávněných informovat oběti, poskytovat jim radu, zastupovat je před soudy, shromažďovat nezbytné důkazy a pomáhat jim při jednání s jejich zaměstnavatelem. Různé typy aktérů a organizací – nevládní organizace, odborové svazy a právníci – mají různý status a často se zabývají určitými specifickými důvody diskriminace. To znamená, že každý z nich v praxi zastává specifickou roli.

Nicméně také sledují společný cíl: zajistit vymahatelnost antidiskriminačních právních předpisů. Aby tohoto cíle bylo dosaženo, musí navzájem úzce spolupracovat. Kdo by měl lépe pomoci právníkovi při shromažďování důkazů nezbytných pro předložení případu soudu než nevládní organizace nebo odborový svaz? A bez odborných znalostí právníka jsou nevládní organizace a odborové svazy limitovány v právní radě, kterou jsou schopny nabídnout oběti, pokud si nevybudovaly nezbytné zdroje.

ŠKOLENÍ JAKO ÚSTŘEDNÍ PROSTŘEDEK K DOSAŽENÍ CÍLE

Aby mohli oběti bránit co nejúčinněji, musí si tito činitelé uvědomovat, že jejich role a potenciál jsou doplňkové. Zvyšování informovanosti je pro akční program Společenství pro potírání diskriminace hlavní motiv a je realizován mimo jiné některými národními a mezinárodními vzdělávacími institucemi.

Školení je klíčovým nástrojem v boji proti diskriminaci a při pomoci obětem. Prostřednictvím školení na téma antidiskriminačních směrnic EU a transponovaných právních předpisů jsou účastníci nejen informováni o významu a důsledcích pojmů užívaných v právních nástrojích, ale jsou také poučeni, jak je využívat a přizpůsobovat je různým situacím.

Takovéto školení poskytuje účastníkům specifickou právní metodologii s cílem seznámit je se specifickými metodami právní argumentace při uplatňování a interpretaci směrnic. Umožňuje také účastníkům sdílet profesionální zkušenosti a vyměňovat si názory, ať již se drží přístupu regionálního, jako italská Vrchní rada soudnictví, nebo mezinárodního, jako Akademie Evropského práva v Trevíru.

Florence Hartmann-Vareilles je Ředitelkou kurzů na Akademii Evropského práva v Trevíru, kde je odpovědná za cyklus seminářů týkajících se antidiskriminačního práva EU, podporovaných akčním programem Společenství pro potírání diskriminace. Dříve působila jako právníčka v Grenoblu a Paříži.

PŘEDKLÁDÁNÍ ŽALOB PODLE BRITSKÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH SE PRÁV ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH

Caroline Gooding je ředitelkou britského Výboru pro práva zdravotně postižených a je zodpovědná za poradenství ohledně klíčových dlouhodobých přesahových problémů v oblasti zdravotního postižení a celkový dopad zákona zakazujícího diskriminaci z důvodu zdravotního postižení (ZDZP). Je bývalou vedoucí projektu pro poradenství a zastupování ohledně ZDZP a byla členkou vládní pracovní skupiny pro otázky zdravotního postižení.

Od přijetí britského zákona zakazujícího diskriminaci z důvodu zdravotního postižení (ZDZP) v roce 1995 zřídily dvě národní organizace zdravotně postižených specifické projekty nebo útvary s cílem poskytovat poradenské služby a zastoupení v otázkách diskriminace zdravotně postižených.

SPECIALIZOVANÉ ÚTVARY PRO PRÁVNÍ PORADU

Královský národní institut nevidomých (KNIN) zřídil pozici právního poradce. Nyní se tato služba rozšířila na dva zaměstnance a poskytuje rady a zastupuje nevidomé a zrakově postižené osoby v případech diskriminace a radí těm, kteří je zastupují např. obhájcům, odborovým svazům nebo právním centrům. Vytváří také soupisy základních skutečností týkajících se ZDZP a pořádá po celé zemi přednášky o jeho ustanoveních.

KNIN již zastupoval stovky nevidomých osob a zrakově postižených osob v případech diskriminace v zaměstnání i při koupi zboží a služeb. Vyřizuje průměrně 50 až 75 telefonických dotazů týdně plus dotazy přicházející poštou a e-mailem. Mnoho případů bylo vyřešeno, zatímco některé ustanovily precedens u soudu. Například:

- Panu H. byl odepřen přístup do restaurace v místě jeho bydliště, protože měl s sebou vodícího psa. KNIN ho zastupoval v žalobě podle ZDZP. Získal £1 000 (1 450 Euro) jako odškodnění a proti oné restauraci byl vydán první

soudní příkaz podle těchto ustanovení a nařídil jí, aby tam panu H. bylo umožněno stravování.

- Panu A. bylo odmítnuto zaměstnání, protože nevládní řidičský průkaz, přestože za účelem oné práce mohl cestovat jinými prostředky. Příklad byl vyřešen výplatou £12 000 (17 400 Euro) jako odškodnění a nabídkou jiného pracovního místa.

Informační kampaň se zaměřuje na diskriminaci v poskytování bydlení"

Královský národní institut neslyšících (KNINS) je největší charitativní organizací zastupující devět milionů neslyšících a osob s poruchami sluchu ve Velké Británii. Zřídil odborný útvar pro právní poradnu a obhajobu – oddělení sociálních případů, jež se soustředí na problémy postihující neslyšící a osoby s poruchami sluchu ve vztahu ke zdravotnímu postižení a právních předpisů týkajících se sociálního zabezpečení.

Od roku 2001 se oddělení sociálních případů přímo zabývalo více než 2 000 dotazů od jednotlivců i několika

stovkami kontaktů s organizacemi a vládními úřady. Od poloviny roku 2002 je schopno vést soudní spory podle ZDZP a zastoupení vedlo již ve více než 30 případech týkajících se zaměstnání, vzdělávání a oblasti zboží a služeb. Většina z nich byla úspěšně vyřešena, buď při konečném soudním projednávání nebo dohodnutým urovnáním.

DALŠÍ SÍŤ JSOU TAKÉ AKTIVNÍ

I když tyto dvě organizace jsou nejvíce činné v poskytování obhajoby a informací ohledně ZDZP, podobné služby poskytují i další. MIND, největší národní organizace pro osoby s mentálním postižením, provozuje právně poradenskou linku a má síť advokátů, na něž je možno se obrátit. Tato poradenská služba pokrývá řadu problémů - jen malá část telefonních hovorů se týká ZDZP.

Když byl poprvé představen ZDZP, uspořádala DIAL-UK, síť 160 místních informačních a poradenských linek pro zdravotně postižené, po celé zemi sérii vzdělávacích seminářů.

Některé odborové svazy jsou také aktivně činné v šíření informací o tomto zákoně a v přebírání případů jménem svých členů. Dobré vazby mezi organizacemi zdravotně

postižených a odborovými svazy jsou důležité, aby bylo možno účinně zastupovat práva osob se zdravotním postižením.

PRO VÍCE INFORMACÍ:

Výbor pro práva zdravotně postižených:
www.drc-gb.org
Právní předpisy týkající se zdravotně postižených,
viz Odbor vlády Velké Británie pro politiku týkající
se zdravotního postižení:
www.disability.gov.uk

KNIN: www.rnib.org.uk
KNINS: www.rmid.org.uk
MIND: www.mind.org.uk
DIAL-UK: www.dialuk.info

AKTIVISTÉ A OBHÁJCI: VZDĚLÁVACÍ PROGRAM O PRÁVECH ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH

Národní konfederace zdravotně postižených Řecka koordinuje projekt, do něhož jsou zapojeni partneři z devíti členských států EU, Bulharsko a Rumunsko. Má za cíl zplnomocnit aktivisty a obhájce, kteří jsou sami zdravotně postižení nebo zastupují osoby se zdravotním postižením, k využívání nově přijatých právních nástrojů. Budou uspořádány tři semináře na úrovni EU a 11 národních vzdělávacích seminářů, jež se zaměří na právní předpisy týkající se práv vycházejících z ustanovení práva EU, mezinárodních ustanovení a národních zákonů členských států. Očekává se, že výstupem projektu bude vydání školící příručky a zřízení internetové stránky.

PRO DALŠÍ INFORMACE VIZ:

Evropské fórum zdravotně postižených (EFZP): www.edf-feph.org
Národní konfederace zdravotně postižených Řecka: www.esaea.gr

ZPLNOMOCNĚNÍ NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ K PODPOŘE OBĚTÍ

Anette Sjödin je koordinátorkou projektů při RFSL (Švédská federace pro práva lesbiček, homosexuálů, bisexuálů a transsexuálů), kde se soustředí především na projekty EU týkající se problémů na pracovišti.

Mnoho lidí, kteří čelí diskriminaci v práci, by nikdy nepodal stížnost. Proč? Co vlastně brání jednotlivcům podat žalobu, aby si zajistili svá práva?

Zprvte musíte vědět, co je diskriminace a že existuje zákon, který ji zakazuje. Místo obviňování sebe sama z toho, že nejste dost dobří, si musíte uvědomit, že být šikanován, obtěžován nebo odmítnut být zaměstnán, přestože jste byl tím nejkvalifikovanějším uchazečem, to vše se rovná diskriminaci.

Zadruhé musíte znát výhody, jež přinese vaše reakce, váš protest proti diskriminačnímu jednání. Proč byste měl něco dělat, proč jen nebyt zticha a vydržet? Musíte být dostatečně motivováni, abyste mohli podniknout kroky.

A konečně musíte vědět, na koho se obrátit. Komu můžete důvěřovat? Kdo se postaví na vaši stranu a bude vědět, co podniknout dál? Budete potřebovat pomoc jak s právním procesem, tak s tím, jak zvládat duševní napětí.

Bude třeba vynaložit velké úsilí, chceme-li překonat tyto překážky a uvést právní předpisy do praxe v každodenním životě. Když přijde na podporu jednotlivců, hrají nevládní organizace velmi důležitou roli. Jako zástupci exponovaných skupin pronikají do každodenního života jednotlivců, které zastupují, a znají také jednotlivé formy diskriminace. Nevládní organizace se mohou spolehlivě zaměřit na výše zmíněné překážky, když komunikují s jednotlivci a organizacemi.

CÍLENÁ ŠKOLENÍ VE ČTYŘECH ZEMÍCH

V projektu „Dovolání se spravedlnosti“ pracují společně organizace ze čtyř zemí, aby překlenuly propast mezi slovy a činy tak, aby vždy, když se vyskytne diskriminace, byly v praxi využity právní předpisy. Projekt se soustředí na diskriminaci z důvodu věku, zdravotního postižení a sexuální orientace. Národní aktivity jsou vedeny čtyřmi nevládními organizacemi: Help the Aged (Pomozte starým lidem) z Velké Británie, španělskou Konfederací organizací starších lidí (CEOMA), ACCEPT, pracující s problematikou sexuální orientace v Rumunsku a švédskou Federací pro práva lesbiček, homosexuálů, bisexuálů a transsexuálů (RFSL). Do projektu vedeného RFSL jsou také zapojeni Švédská Konfederace odborových svazů (LO) a Ombudsman proti diskriminaci z důvodu sexuální orientace (HomO). Projekt je podporován jako mezinárodní aktivita v rámci akčního programu Společenství pro potírání diskriminace.

Na národní úrovni je projekt v každé ze čtyř zúčastněných zemí organizován rozdílně. Je to nezbytné, neboť se liší podmínky a struktury: právní předpisy jsou v jednotlivých zemích odlišné; znalost práva je mezi jednotlivci, nevládními organizacemi, odborovými svazy a právními zástupci rozšířena více či méně; postupy pro vyřizování stížností nejsou totožné; a klíčoví aktéři nejsou vždy ve všech zemích stejní. Přestože se tedy jednotlivost liší, celkový cíl je společný: zmocnit klíčové aktéry k podpoře jednotlivců prostřednictvím budování kapacit. To se děje prostřednictvím pořádání seminářů/konferencí a vydávání informačních/školicích materiálů. Výše zmíněné

Jednotlivci potřebují podporu, aby dosáhli toho, že právní předpisy budou fungovat v praxi

překážky budou řešeny s tím, že v centru pozornosti budou role klíčových aktérů a jejich možnosti a odpovědnost za to, aby jednotlivci zaznamenali rozdíl.

PŘIPRAVOVAT CESTU PRO BUDOUCÍ AKTIVITY

Konečným výsledkem projektu bude společný soubor vzdělávacích nástrojů, vytvořený v průběhu trvání projektu a dokončený v roce 2006. Soubor bude přeložen do několika jazyků. V roce 2006 se uskuteční mezinárodní seminář s důležitým společným cílem stanovit postup pro nadcházející práci v boji proti diskriminaci po celé Evropě. Jedno je totiž jisté: práce v boji proti diskriminaci bude muset pokračovat po dlouhou dobu – a jednotlivci budou potřebovat pomoc nevládních organizací, aby dosáhli toho, že právní předpisy budou fungovat v praxi.

PRO VÍCE INFORMACÍ NAVŠTIVTE:

www.rfsl.se/access

BUDOVÁNÍ KAPACITY NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ V ROZŠÍŘENÉ EVROPĚ

Margarita Ilieva je právnička zabývající se bojem proti diskriminaci a působící v Sofii. Zapojovala se do návrhu bulharských antidiskriminačních právních předpisů transponujících směrnice EU a vytvořila řadu odborných posudků analyzujících domácí právní situaci, včetně jednoho pro Evropskou komisi. V současné době působí v Bulharsku jako národní koordinátorka pro projekt mapující a budující kapacitu nevládních organizací v deseti nových členských státech EU a třech kandidátských zemích - podporovaném v rámci akčního programu Společenství pro

potírání diskriminace. Pro 'Rovná práva v praxi' hovoří podrobněji o tomto projektu a o potřebách nevládního sektoru v Bulharsku a obecněji ve střední a východní Evropě.

Jak mohou nevládní organizace pomoci obětem diskriminace dosáhnout spravedlnosti?

Nevládní organizace působí jako informátoři zvyšující veřejné povědomí, čímž umožňují obětem rozeznat diskriminaci jako porušení práv a informují je o možných právních prostředcích. Také dostávají a vypracovávají stížnosti, poskytují radu o způsobech, jak se právně i prakticky s danou situací vypořádat. Když má dojít k soudnímu sporu, nevládní organizace pomáhají obětem sestavit soudní případ tím, že zdokumentují relevantní skutečnosti a zajistí nezbytné důkazy, aby bylo možno stížnost předložit soudu. Některé nevládní organizace mají zdroje právních odborných znalostí, což jim umožňuje zastupovat oběti před soudem a dalšími orgány. Jiné organizace se zapojují do strategických soudních sporů, iniciativně vyhledávají nebo vytvářejí soudní případy prostřednictvím testovacích cvičení s cílem uvést do pohybu právní vědu ohledně otázek, jež mají důsledky pro celý systém. Pak zveřejňují výsledky soudních sporů, čímž se snaží vyvolat změnu postojů veřejného mínění.

Jak se tato role v Bulharsku změnila po přijetí nových antidiskriminačních právních předpisů?

Nové právní předpisy přenášející *acquis* EU výrazně rozšířily pravomoci nevládních organizací zapojit se do antidiskriminačních soudních sporů. Poskytly jim pozici jak pro zastupování obětí, tak k tomu, aby mohly dát podnět k zahájení soudních případů svým vlastním jménem tam, kde jsou porušována práva mnoha osob. Navíc se nevládní organizace mohou připojit k soudním řízením, jež iniciovaly jednotlivé oběti nebo jiné nevládní organizace v postavení zainteresované strany, a poskytnout tak dodatečnou odbornou nebo politickou podporu soudním případům veřejného zájmu. Domácí a mezinárodní skupiny hájící práva nadšeně testují tyto nové vzrušující možnosti a předkládají soudu případy veřejného zájmu ve svém vlastním právu v pozici žalobce proti diskriminaci. Žaloby podané bulharským Helsinským výborem a Nadací Romani Baht, k nimž se připojilo Evropské centrum práv Romů jako "přítel soudu" se v soudním procesu již ukázaly jako úspěšné.

Kolik organizací v této oblasti aktivně působí a v jakých oblastech? Kolik jich bude zapojeno do tohoto projektu?

V Bulharsku se antidiskriminační prací, sestávající z monitorování, vedení soudních sporů a obhajování, zabývá asi deset nevládních organizací. Většina z nich jsou skupiny hájící lidská práva s důrazem na rasu/etnický původ.

Některé jsou obecní skupiny, soustředující se na důvody diskriminace jako je romský původ, sexuální orientace a zdravotní postižení. Skupiny zabývající se náboženským vyznáním a věkem jsou nepochybně méně aktivní. Další deset organizací agituje výhradně za odstranění segregace romských dětí ve školách. Do projektu budou zapojeni aktivisté ze všech těchto nevládních organizací.

Do jaké míry se kapacita nevládních organizací liší mezi 13 zeměmi zúčastněnými na projektu?

Nejsilnější pozici mají nevládní organizace v Bulharsku, Maďarsku a Polsku, kde se mohou spoléhat na větší skupiny zkušených aktivistů, včetně právníků hájících veřejný zájem. V těchto třech zemích dosáhly nevládní organizace významnějšího úspěchu při lobbování, obhajování a strategických soudních procesech, jak domácích, tak zahraničních.

Jaké jsou specifické potřeby nevládních organizací v těchto 13 zemích?

Drtivá většina základních a obecních skupin potřebuje školení v oblasti antidiskriminačních právních norem a prostředků nápravy. Rozvinutější nevládní organizace se základnou v centru potřebují odbornou přípravu pro školitele, aby pomohli přenášet know-how do obecních a základních skupin. To by mohlo přispět k vybudování rolí menších skupin v řetězci dovolání se spravedlnosti jako spojení mezi oběťmi a případy na straně jedné a mezi právními zástupci a národním zviditelněním na straně druhé. Jak menší místní skupiny, tak rozvinutější národní organizace potřebují institucionální podporu a finance, aby mohly rozšířit své úsilí v oblasti soudních procesů a obhajování a aby mohly svou zběhlost v antidiskriminačních otázkách pozvednout na vyšší úroveň.

Jsou schopny využít ustanovení nových právních předpisů?

Značná část starších a silnějších nevládních organizací s historií účinné práce v oblasti lidských práv je dostatečně dobře vybavena, aby dovedla v praxi využít nové právní prostředky nápravy. Nicméně některé další, stejně jako

naprostá většina místních a obecních skupin, potřebuje odbornou přípravu nebo další školení. K usnadnění tohoto cíle by bylo třeba moudře investovat, aby se rozšířila školicí kapacita zkušenějších organizací a umožnilo se jim tak, aby přenesly své know-how do místních a obecních skupin.

Jak tento projekt pomůže budovat jejich kapacitu?

Prostřednictvím sponzorování školení pro školitele, po nichž budou následovat školení pro aktivisty, pomůže tento projekt rozšířit praktické dovednosti do významné části obce nevládních organizací. To by mohlo pomoci rozšířit pokrok sektoru veřejného zájmu a uvést v platnost právo na rovnoprávnost. Konečný počet aktivistů, jež potřebují školení (50 osob v Bulharsku), je významný, vezmeme-li v úvahu, že v současné době působí v této oblasti pouze kolem deseti nevládních organizací (vyjma těch, jež se soustředují na Romy v oblasti vzdělávání). To znamená, že plánované školení je v rozsahu, jež by se mělo dotknout celé velké skupiny aktivistů v oblasti boje proti diskriminaci a možná i zdvojnásobit její kapacitu.

DALŠÍ INFORMACE LZE ZÍSKAT OD DVOU
PARTNERŮ PROJEKTU:

Human European Consultancy:
www.humanconsultancy.com

Migration Policy Group: www.migpolgroup.com

ODBOROVÍ ČINITELÉ PŘIJÍMAJÍ PRÁVNÍ VÝZVU

Jean-Luc Rageul je generálním tajemníkem pařížské okresní sekce CFDT. CFDT je Národní konfederace odborů zastupujících zaměstnance z různých oblastí a živností veřejného a soukromého sektoru na různých geografických úrovních: národní, regionální, okresní a místní.

Pařížská okresní sekce Francouzské demokratické konfederace práce (CFDT) má dlouhodobý závazek prosazovat rovnoprávnost a bojovat proti diskriminaci. Od sedmdesátých let dvacátého století bojujeme za stejná práva pro všechny pracovníky, ať už rodilých Francouzů nebo cizinců. V osmdesátých letech jsme se soustředili na prosazování toho, aby byl zaveden pořádek u zahraničních pracovníků bez dokladů, a v devadesátých letech jsme realizovali akční program zvyšování informovanosti nazvaný „Za rovnoprávnost a proti diskriminaci“.

Ale přes tyto agitační aktivity je rasová diskriminace stále přítomna v mnoha praktických krocích vedení a odborový svaz není dostatečně vybaven, aby se s ní mohl vypořádat. Abychom umožnili aktérům využít antidiskriminační zákon v rámci jejich odborové praxe, učinili jsme školení v oblasti právního řízení jednou z našich klíčových priorit.

FORMÁT STRUKTUROVANÉHO ŠKOLENÍ

V roce 2004 jsme společně s konzultanty Astrolabe Conseil a GELD (Groupe d'Etude et de Lutte contre les Discriminations) zahájili cyklus školicích seminářů. Semináře byly zaměřeny na klíčové aktéry odborových svazů: zvolené soudce v oblasti pracovního práva, právní činitele odborových svazů a zástupce odborů na pracovišti.

Semináře měly za výsledek vytvoření odzkoušeného a otestovaného školicího modulu pokrývajícího následující klíčové součásti/elementy:

- Původ koncepce diskriminace;
- Základy mezinárodního práva týkajícího se lidských práv;
- Evropské a komunitární právo týkající se diskriminace;

- Hlubková analýza směrnic EU 2000/43 a 2000/78;
- Koncepce diskriminace v kontrastu s koncepcí rovnoprávnosti, uchovávané v tradičním francouzském ústavním a správním právu;
- Dopad evropského právního režimu, jak je přenesen do francouzského práva, na právní režim rovnoprávnosti a praxi soudních činitelů;
- Shromažďování důkazů o diskriminaci.

ZMĚNA ZVYKLOSTÍ PRÁVNÍCH ČINITELŮ

Je zjevné, že činitelé odborových svazů musí radikálně změnit svůj přístup k analýze diskriminačních situací a k přípravě právních případů podle nových právních předpisů. Zejména francouzský soudní systém má velmi málo zkušeností s novými pravidly dokazování a změnou pokud jde o důkazní břemeno. Klíčovým výsledkem školení tedy bylo vytvoření praktické metody zaměřené na pomoc právním poradcům, soudcům pracovních soudů a institucionálním činitelům při zajišťování důkazů. Nastihuje otázky, jež by měly být kladeny oběti, strategické možnosti ke zvážení a dokumenty, jež by měly být shromážděny v jednotlivých stádiích řízení – od první schůzky se zaměstnancem až k rozhodovacímu procesu pracovního soudu.

Semináře také potvrdily, jak je důležité úzce spolupracovat s aktéry mimo odborové hnutí, např. smírčími soudci, kontrolory práce a pracovními úřady.

Pařížský CFDT navrhuje, aby se tohoto školicího cyklu v roce 2005 zúčastnili všichni jeho soudci pracovních soudů a zástupci odborových svazů. Doufáme, že tímto způsobem je seznámíme s novými důkazními pravidly a

přesvědčíme je, aby zaujali konstruktivní přístup k boji proti diskriminaci.

PRO DALŠÍ INFORMACE:

GELD: www.le114.fr

CFDT: www.cfdt.fr

ROVNÉ ZACHÁZENÍ NA PRACOVÍŠTI A PŘÍSTUP K BYDLENÍ

Mezinárodní projekt 'Casadis', financovaný prostřednictvím akčního programu Společenství pro potírání diskriminace, spojuje odborové svazy a vzdělávací organizace ze čtyř zemí - Francie, Belgie, Itálie a Rumunsko. Jejich cílem je vyškolit a podpořit odborové činitele, aby mohli podniknout kroky proti diskriminaci na pracovišti nebo v přístupu k bydlení. Specifické cílové publikum se liší podle potřeb jednotlivých zemí, ale zahrnuje obchodní inspektory a další zástupce pracovníků, specialisty na pracovní právo v odborových organizacích a soudce z lidu zastupující pracovníky nebo odborové svazy u soudů.

Školení je zaměřeno na zvýšení povědomí účastníků o diskriminaci na základě nejrůznějších důvodů: věku, zdravotního postižení, zdravotního stavu, rasy nebo náboženského vyznání. Prozkoumá, jaká právní ochrana je dostupná na úrovni jednotlivých zemí a v Evropě a poskytne účastníkům realistickou 'sadu nástrojů', kterou budou moci uplatnit v každodenní práci s cílem podporovat rovné příležitosti a rozmanitost.

Casadis má také za cíl usnadnit výměnu zkušeností mezi různými partnerskými zeměmi tak, aby se podpořilo a zajistilo šíření dobré praxe.

Projekt je koordinován Émergences a zahrnuje následující partnery:

La Confédération Générale du Travail (CGT) – Francie;

Form'action André Renard - Belgie – vzdělávací orgán Odborové unie Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB);

Agenzia Formazione Lavoro (AGFOL) – Itálie;

Confederatia nationala a sindicatelor libere din romania Fratia (CNSLR) – Rumunsko.

PRO VÍCE INFORMACÍ VIZ:

www.casadis.org

ITALŠTÍ PRÁVNÍCI SE DOZVÍDAJÍ O NOVÝCH PRÁVNÍCH PRAVOMOCÍCH V OBLASTI BOJE PROTI DISKRIMINACI

Paola Accardo je soudkyní a znalkyní v oboru komunitárního práva u italské Vrchní soudcovské rady (CSM). CSM je oficiálním orgánem, jenž zaručuje autonomii a nezávislost soudnictví. Rovněž organizuje a kontroluje profesní vzdělávání justičních a právních čekatelů a nabízí celoživotní vzdělávání pro praktikující právníky.

Italská vláda vydala v červenci 2003 dvě právní nařízení, jež transponují směrnice EU o rasové rovnosti a rovnosti v zaměstnání. Ale prosazovat právo vyžaduje, aby soudci byli s těmito texty a právními pravomocemi, jež nabízejí, obeznámeni.

CÍLENÉ ŠKOLENÍ V OBLASTI BOJE PROTI DISKRIMINACI

S využitím financí na národní informační aktivity v rámci akčního programu Společenství pro potírání diskriminace vytvořila Vrchní soudcovská rada (Consiglio Superiore della Magistratura - CSM) vzdělávací program pro právníky v Římě a osmi dalších oblastech.

Školení v oblasti boje proti diskriminaci začalo třídním seminářem v dubnu 2004. Program intenzivně čerpal z pozitivních zkušeností školení organizovaného prostřednictvím Akademie Evropského práva (ERA). Soudci a advokáti, právní vědci a znalci byli přizváni, aby se podělili o své zkušenosti a tím stimulovali podrobnou diskusi o směrnici EU a národním právu.

Důsledky, jež má klauzule směrnic 'o nenávratnosti' (non-regression clause), vzbudily v kontextu italské legislativy mnoho pozornosti. Od roku 1999 má Itálie vysoký stupeň právní ochrany proti diskriminaci z důvodu zdravotního postižení a vyžaduje po zaměstnavatelích, aby podnikli některá pozitivní opatření s cílem přijmout a zaměstnat osoby se zdravotním postižením. Podle 'klauzule o nenávratnosti' nemůže aplikace směrnice o rovnosti v zaměstnání mít za následek oslabení těchto opatření.

V Itálii se nyní vyskytují případy diskriminace na základě sexuální orientace a věku a praktická aplikace směrnice o rovnosti v zaměstnání je stále vystavená nejistotě. Kdy

jsou například věková omezení uložená zaměstnavateli přijatelná, protože odrážejí opravdové požadavky na povolání, a kdy by měla být zakázána? Aby nedocházelo ke zneužívání věkových omezení na pracovišti, je nezbytná spolupráce mezi odborovými svazy a zaměstnavateli.

Diskutovalo se také o potenciální předpojatosti v soudním systému kvůli podvědomým předsudkům. Jeden řečník uvedl příklad soudce, který odsoudil obžalovaného přísněji, protože si špatně vyložil jeho sklon kývat hlavou jako projev neúcty. Ve skutečnosti to je v kultuře obžalovaného výraz úcty. V tomto kontextu upozornil účastník z Výboru pro soudní studia (JSB) na poslední vydání 'Soudcovské knihy pro rovné zacházení'. Tato příručka, již vydal JSB, má za cíl pomoci soudcům nakládat s jednotlivými případy s maximální spravedlností a citlivostí.

REGIONÁLNÍ PŘÍSTUP

Po semináři v Římě následovaly po celé Itálii regionální semináře, aby byl osloven široký okruh soudců a státních zástupců. I když tyto akce byly kratší než seminář v Římě, umožnily přenos podstatných informací ohledně aplikace těchto dvou směrnic do statutárního práva.

Informace se také šířily prostřednictvím jiných kanálů, včetně vydání CD-Romu a prezentace seminářů na internetové stránce CSM.

PRO DALŠÍ INFORMACE VIZ:

www.csm.it (Link to Incontri di Studio no.1346).
Pro výtisky 'Soudcovské knihy pro rovné zacházení'
vydané JSB viz: www.jsboard.co.uk

PODÁNÍ ŽALOBY

ÚVOD

Jedním z nejdůležitějších způsobů penalizování diskriminačních činů nebo chování je podání žaloby. Osoba, jejíž práva jsou porušena, se může rozhodnout podat žalobu sama, nebo za pomoci nevládní organizace, odborové organizace nebo nezávislého národního orgánu pro rovnoprávnost. V některých případech může požádat, aby jeden z těchto činitelů vedl soudní stíhání jejím jménem.

PRÁVNÍ PŘÍPADY BY MĚLY MÍT ŠIRŠÍ DOPAD NA SPOLEČNOST

Rozhodnutí podat žalobu jménem oběti diskriminace je důležité nejen z hlediska hledání nápravy za porušení práv jedince. Případy mohou mít důležitý řetězový efekt na řešení širší diskriminace ve společnosti. Potřeba strategicky vybírat případy, jež by měly mít maximální dopad, je jasně stanovena v ustanoveních od INTERIGHTS (s. 22) a Irského orgánu rovnoprávnosti (s. 26). Příklady případů z Evropského centra pro práva Romů (s. 23) jsou užitečnou ilustrací toho, jak může soudní stíhání vést k precedentním soudním rozhodnutím týkajícím se diskriminace v oblasti koupě zboží a služeb a v zaměstnání.

Klíčovou rolí národního orgánu rovnoprávnosti (NOR), jak je definována ve směrnici o rovnosti ras, je poskytovat „nezávislou pomoc obětem diskriminace při zkoumání jejich stížností ohledně diskriminace“. Pro některé NOR se jejich pravomoci rozšiřují za pouhou nabídku pomoci až k podpoře právního řízení jménem stěžovatelů. Například v Belgii dává orgán pro rovnoprávnost přednost řešení stížnosti smírem nebo prostřednictvím mediace, ale domnívá se, že nejzazším řešením může být nutnost vyvolat soudní stíhání (viz s. 25).

PODAT ŽALOBU SÁM/A JE TĚMĚŘ NEMOŽNÉ

Některé jiné členské státy nerozšířily tyto pravomoci na NOR. Například v Dánsku Stížnostní výbor pro rovné zacházení v oblasti etnického původu může mimo jiné vyslechnout individuální stížnosti týkající se diskriminace a doporučit, aby oběti byla právní pomoc poskytnuta bezplatně, pokud je jeho/její nárok opodstatněný. Nicméně oběť musí případ soudu předložit sama, neboť výbor nemůže podat žalobu jejím jménem. Nevládní organizace mohou pomoci obětem předložit případ soudu, ale obecně nepodávají žalobu jejich jménem.

Přestože Dánsko má národní právní předpisy zakazující diskriminaci z důvodu rasy a na pracovišti už mnoho let (z let 1971 a 1996), ve skutečnosti bylo soudu předloženo jen několik případů. Důvodem je skutečnost, že jen málo lidí chce vést případ individuálně. Duševní vypětí a finanční náklady s tím spojené a problémy s dokazováním údajné diskriminace to téměř znemožňují.

Podpora při soudním řízení je tedy rozhodujícím faktorem při zlepšování ochrany proti diskriminaci. Je důležité, aby členské státy posílily roli nevládních organizací nebo NOR, a tak zajistily, že stávající právní předpisy lze účinně využívat.

Bjørn Dilou Jacobsen je státní soudní úředník v dánském Stížnostním výboru pro rovné zacházení v oblasti etnického původu v dánském Institutu pro lidská práva. Zároveň také provádí výzkum, jak evropské národní orgány rovnoprávnosti nakládají s národními antidiskriminačními právními předpisy založenými na směrnici o rovnosti ras.

STRATEGIE SOUDNÍHO SPORU: ROLE NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ

Kevin Kitching je státní soudní úředník pro střední a východní Evropu a bývalý Sovětský svaz při INTERIGHTS v Londýně. Pomáhá právníkům, obětem a nevládním organizacím připravovat případy před národní a mezinárodní soudní tribunály a navrhuje intervenci třetí strany v případech, kde vyvstávají problémy ohledně interpretace lidských práv. Působí jako školitel v oblasti mezinárodního a srovnávacího práva týkajícího se lidských práv poskytuje zdroje ohledně klíčového právního rozvoje.

Soudní spory uvádějí právní zásady do praxe

Antidiskriminační směrnice usilují o vysokou úroveň ochrany, jež má velký potenciál zlepšit práva obětí diskriminace po celé Evropě. Ale aby bylo možno práva obětí diskriminace chránit účinně, jejich průkopnická ustanovení musí být začleněna do struktury domácích právních systémů. Soudní spor je klíčem k zajištění toho, že zásady uchovávané ve směrnících jsou zaručeny nejen na papíře, ale také v praxi.

PŘÍPADY SE MUSÍ VYBÍRAT TAK, ABY MĚLY MAXIMÁLNÍ DOPAD

Nevládní organizace jako INTERIGHTS a jiné se mnoho let zúčastňují soudních sporů před Evropským soudem pro lidská práva a dalšími mezinárodními orgány v případech, jež mají zásadní význam pro rozhodování v budoucnu. Takovéto soudní spory měly často velký dopad na domácí systémy – např. tím, že usnadnily změnu díky zdokumentování zneužívání ze strany států, posílily zra-

nitelné skupiny, vzdělávaly právníky a politické činitele a poskytly radu ohledně nejlepšího postupu. Tyto směrnice bezesporu nesmírně ovlivní domácí právní systémy. Ale nevládní organizace a právníci se musí chopit této příležitosti s cílem strategicky vybírat a propracovávat případy, jež povedou k maximálnímu pokroku v oblasti ochrany proti diskriminaci.

Největší přínos pro provádění a prosazování směrnic mohou nevládní organizace přinést tím, že na základě směrnic dojdou ke 'strategickému' závěru:

- Nevládní organizace mají obvykle nejlepší pozici k tomu, aby převedly potřeby zranitelných skupin do úspěšného soudního sporu. Jejich práce se znevýhodněnými skupinami může upozornit na mezery v zákoně, neúspěšné prosazování nebo nevyhovění standardům EU. Nevládní organizace jsou schopny ujmout se vedení při výběru případů, jež budou pravděpodobně mít maximální dopad.
- Nevládní organizace mohou pomoci usnadnit dovolání se spravedlnosti. Směrnice jsou navrženy tak, aby chránily zranitelné skupiny proti diskriminaci. Tyto skupiny jsou obvykle v nejhorší pozici pro dovolání se spravedlnosti obvyklými cestami.
- Nevládní organizace mohou přispět k zavedení pokrokových a logických argumentů založených na mezinárodním nebo srovnávacím právu prostřednictvím intervencí třetí strany, porady a přímého zastoupení. Argumenty založené na relevantních zásadách lidských práv a nejlepší praxi se v případech diskriminace před domácími i mezinárodními tribunály ukázaly jako úspěšné. Navrhováním případů založených na všech důvodech a zdůrazňováním

mnohonásobných důvodů diskriminace mohou nevládní organizace prosazovat „zvýšení“ ochrany, jež by zamezila oslabení stávajících norem. Strategicky vedené případy se mohou snažit maximalizovat pravomoc Evropského soudního dvora na co největší účinek po celé Unii.

- Nevládní organizace mohou hrát vedoucí úlohu v řízení strategie případu týkající se jak podstatných, tak procedurálnějších otázek, např. výběru tribunálu. Mohou být flexibilní, co se týče formy jejich zapojení do případů a pracovat jak přímo s klienty, tak s místní mi partnery. Zkušenosti se spoluprací s jinými nevládními organizacemi, právníky a specializovanými orgány mohou být při podpoře úsilí o soudní spor neocenitelné.

ZAČÁTKY JSOU NEJTĚŽŠÍ

Historie legislativy EU týkající se diskriminace v oblasti

pohlaví ukázala, že začátky aplikace směrnic EU jsou nejtěžší. Nevládní organizace mají dobrou pozici k tomu, aby pomohly zajistit, že náprava dostupná pro oběti diskriminace v členských státech je „účinná, přiměřená a odrazující“ tak, jak vyžadují směrnice.

PRO VÍCE INFORMACÍ VIZ:

www.interights.org

BULHARSKÉ SOUDY JSOU ČINNÉ PŘI POTÍRÁNÍ DISKRIMINACE ROMŮ

Dimitrina Petrova je výkonnou ředitelkou Evropského centra pro práva Romů. Byla předsedkyní Projektu lidských práv (Sofie), bulharské skupiny bránící práva Romů, poslankyní parlamentu a profesorkou filozofie práva a dalších kurzů v Bulharsku a dalších zemích.

Od 1. ledna 2004, kdy v Bulharsku vstoupily v platnost nové antidiskriminační právní předpisy, podalo Evropské centrum pro práva Romů (ECPR) a partnerské organizace množství žalob v řízeních v občanských věcech týkajících se diskriminace Romů. Necelý rok po vstupu tohoto zákona v platnost vedla tato řízení k pěti precedentním soudním rozhodnutím bulharských soudů.

POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

V prvním případě rozhodl obvodní soud v Sofii, že romská žena, jíž byl odepřen vstup do obchodu s oblečením, byla diskriminována v poskytování služeb pouze z důvodu své rasy. Zaměstnanci dotyčného obchodu odmítli ženu obsloužit a vykárali ji z prodejních prostor. Navíc jí

Žaloby v občanském řízení přinesly precedentní soudní rozhodnutí v oblasti práv Romů

zaměstnanci firmy vyhrožovali násilím a slovně ji napadali kvůli jejímu romskému původu. Soud shledal, že takovéto jednání se rovná diskriminaci na základě etnického původu a došlo tedy k porušení bulharského práva.

V dalším případě soud rozhodl ve prospěch muže diskriminovaného místní společností poskytující elektrickou energii. Žalobci romského původu bylo odepřeno využívání elektrické sítě, protože nedal společnosti souhlas k umístění svého elektroměru na devět metrů vysoký sloup. Společnost se obhajovala tím, že toto opatření bylo jedinou možností, jak se ujistit, že se „Romové ilegálně nepřipojují k dodávce elektrické energie“. Poskytovatel služeb zcela ignoroval skutečnost, že onen muž byl pravidelným plátcem, nikdy se nepokoušel ilegálně připojit k rozvodové síti a že by v důsledku tohoto neobvyklého umístění elektroměru neměl možnost zkontrolovat svou spotřebu elektrické energie. Soud nařídil společnosti poskytnout mu odpovídající přístup k elektroměru a možnost jeho kontroly a v budoucnosti od takových praktik upustit.

Jiný, avšak podobný případ vedl k druhému soudnímu rozhodnutí proti tomuto poskytovateli elektrické energie. V tomto případě bylo šesti obyvatelům romského sídliště v Sofii odepřeno poskytnutí standardních elektroměrů. Společnosti bylo nařízeno, aby elektroměry přemístila a zaplatila žalobcům odškodnění.

DISKRIMINACE V ZAMĚSTNÁNÍ

Čtvrtý případ podle nového zákona se vztahoval k zaměstnání. Obvodní soud v Sofii shledal, že jedna společnost

prováděla diskriminační politiku přijímání zaměstnanců poté, co bylo jednomu romskému muži odepřeno vstupní interview pouze kvůli jeho etnickému původu. Tomuto muži společnost, jež vyráběla a distribuovala potraviny, nabídla vstupní interview, ale posléze, když vyšel najevo jeho etnický původ, od této nabídky ustoupila. Soud tomuto muži přiznal odškodnění a nařídil odpůrci, aby se v budoucnosti takovýchto praktik zdržel.

Nakonec se zjistilo, že státem vlastněná energetická společnost se opět dopustila diskriminace, když poté, co v romské čtvrti v Sofii došlo k poruše elektrické sítě, odepřela platícím zákazníkům přístup k síti. Společnost odmítala síť opravit po více než dva měsíce od poruchy s tím, že mnoho postižených zákazníků mělo nezaplacené dluhy. Ale 30 romským domácnostem, jež neměly žádné dluhy, společnost také odmítla obnovit dodávku energie. Soud došel k závěru, že jednání společnosti bylo diskriminační, neboť bylo uvaleno na obyvatele romské čtvrti a nikde jinde užíváno nebylo.

PRO VÍCE INFORMACÍ VIZ:

www.errc.org

POTÍRÁNÍ DISKRIMINACE V BELGII

Eliane Deproost je zástupce ředitele „Centra pro rovné příležitosti a odpor proti rasismu“ (CRPOR) – autonomního veřejného orgánu pověřeného zajišťováním rovného zacházení pro všechny občany Belgie.

NOVÉ PRAVOMOCI

Federální zákon z 25. února 2003 je nejdůležitějším nástrojem aplikujícím obě tyto směrnice v Belgii. Uděluje nové pravomoci „Centru pro rovné příležitosti a odpor proti rasismu“ (CRPOR) – umožňuje mu poskytovat radu a podporu a v případě nutnosti podat žalobu jménem obětí diskriminace. Zákon zakazuje rozdíly v zacházení, jež nemají objektivní a logické zdůvodnění.

Zákon zakazuje diskriminaci v mnoha oblastech veřejného života, nejen ve vztahu k zaměstnání a pracovním podmínkám, ale také mj. při koupi zboží a služeb a účasti na sportovních, společenských a kulturních aktivitách.

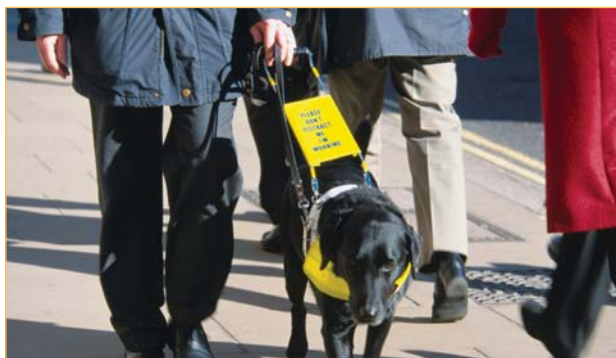
CRPOR preferuje jako způsoby řešení stížností smír a prostřednictvím mediace. Nicméně v nejnútnejších případech podporuje Centrum soudní řízení. V současné době se soudy zabývají materiály k pěti případům. Zatím nebyl ještě ani jeden vyřešen.

ZMĚNA CHOVÁNÍ DÍKY APLIKACI ZÁKONA

Pro ilustraci jsou níže popsány dva z probíhajících případů. První se týká odepření pronájmu nemovitosti homosexuálnímu páru.

- Pan X žije ve společné domácnosti s panem Y. Když si povolání pana Y vyžádá, aby se přestěhovali, hledají pronájem ubytování prostřednictvím realitní internetové stránky. Pár si vybere dům a po první návštěvě a podpisu nájemní smlouvy realitní agent páru sdělí, že jim majitelé odmítli dům pronajmout. Majitelé by chtěli, aby jejich dům obýval „tradiční“ pár. CRPOR podala stížnost na majitele a realitní kancelář.

Druhý případ se týká zrakově postižené osoby, již byl

V jednom případě byl ženě s vodícím psem odepřen vstup do restaurace

odepřen vstup do restaurace s jejím vodícím psem.

- Paní Z je částečně nevidomá a doprovází ji její vodící pes. Společně s několika přáteli jde do restaurace na oběd, ale při vstupu do zařízení paní Z zastaví číšník a odmítne ji vpustit s odůvodněním, že psům je vstup zakázán. CRPOR podala na restauraci stížnost.

Tento zákon není represivní, ale spíše nabízí reálnou příležitost změnit postoje společnosti a čelit diskriminačnímu jednání.

PRO VÍCE INFORMACÍ VIZ:

Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme (CECLR): www.diversite.be

INTEGROVANÝ PŘÍSTUP K IMPLEMENTACI PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH SE ROVNOSTI

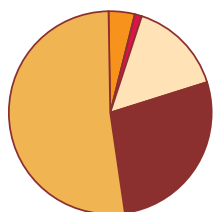
Niall Crowley je prezident Úřadu pro rovnoprávnost. Tento nezávislý orgán byl ustanoven s cílem podporovat a chránit práva stanovená irskými právními předpisy týkajícími se rovnoprávnosti.

Aderonke Razaq byla svými zaměstnavateli, společností Campbell Catering, propuštěna pro údajnou krádež tří banánů. V případě doloženém Úřadem pro rovnoprávnost shledal pracovní soud, že rozhodnutí propustit ji bylo diskriminační z důvodu rasy, že tato žena zmíněné banány neodcizila a nemohla proto logicky z tohoto činu být obviněna. Příklad stanovil nový precedens, neboť soud jednoznačně určil, že zaměstnavatel je povinen při navrhování a vyvíjení svých disciplinárních postupů vzít v úvahu praktické důsledky kulturní a jazykové rozdílnosti. Tyto úvahy by se měly uplatňovat na všechny pracovní politiky a postupy.

ŠIROKÝ MANDÁT PRO ŽALOBU

Příklad byl souzen podle irského zákona o rovnosti v zaměstnání, který zakazuje diskriminaci na pracovišti z devíti důvodů: pohlaví, manželského stavu, věku, zdravotního postižení, sexuální orientace, rodinného stavu, rasy, náboženského vyznání a kočovnictví. Zákon zřídil Úřad pro rovnoprávnost s širokým mandátem podporovat rovnost příležitostí a potírat diskriminaci v těchto devíti oblastech. Ustanovil také Soudní tribunál pro otázky rovnoprávnosti jako „polosoudní“ orgán pro zprostředkování nebo vyšetřování, projednávání a rozhodování v případech spadajících pod tento zákon.

Sociální aktivity v roce 2003 spadající pod zákon o rovnosti v zaměstnání

- Sexuální orientace
- Náboženské vyznání
- Věk
- Zdravotní postižení
- Rasa/cestovatelská obec

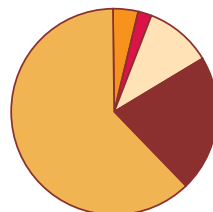
Mandát obou těchto orgánů rozšířil zákon o rovném statutu, který zakazuje diskriminaci při koupi zboží a služeb a přístupu do ubytovacích a vzdělávacích zařízení.

Další případ podporovaný Úřadem pro rovnoprávnost, jež se dostal na titulní stránky v celé zemi, se týkal poskytování pojištění. Jimu Rossovi bylo 76 let a měl u pojištění svého motorového vozidla nárok na bonus za sedmileté období bez pojistné události. Ale společnost Royal and Sun Alliance mu odmítla vyplatit stanovenou sazbu, protože mu bylo přes sedmdesát. Soudní tribunál pro otázky rovnoprávnosti rozhodnul v jeho prospěch – odmítnutí vyplatit stanovenou sazbu na pouhém základě jeho věku bez ohledu na specifické okolnosti jeho případu bylo nepřijatelné.

MNOHA KOČOVNÍKŮM JE STÁLE ODEPÍRÁNA MOŽNOST KOUPEŽ ZBOŽÍ A SLUŽEB

Obecně tvoří spory proti restauracím největší část práce na případech spadajících pod zákon o rovném statutu, za nimi následují spory proti školám a vzdělávacím zařízením. Sociální práce proti vládním odborům a kancelářím je také značná. V současné době ukazují úřední spisy případů spadajících pod tento zákon, že největší část případů

Sociální aktivity v roce 2003 spadající pod zákon o rovném statutu

- Sexuální orientace
- Náboženské vyznání
- Věk
- Zdravotní postižení
- Rasa/cestovatelská obec

(33%) tvoří diskriminace z důvodů kočovnictví, za nimiž následuje zdravotní postižení (25%) a rasa (12%).

Případy týkající se sexuální orientace spadající pod oba tyto zákony nejsou nijak početné. V jednom důležitém urovnání, do něhož byl zapojen Úřad pro rovnoprávnost, odbor sociálních a rodinných věcí připustil, že jeho odmítnutí vystavit zdarma cestovní průkaz partnerovi homosexuálního staršího muže bylo podle zákona o rovném statutu diskriminační – vzhledem k tomu, že heterosexuálním partnerům žijícím ve společné domácnosti obdobné průkazy vystavovala. Nicméně tento významný pokrok v uznání práv homosexuálních a lesbických partnerů byl později zrušen, když odbor zavedl právní předpis, jenž umožnil pokračující diskriminaci.

Schémata, jež vyplývají ze stávajících případů spadajících pod zákon o rovnosti v zaměstnání, jsou rozdílná. Převládajícím důvodem diskriminace je zde rasa, jež činí až 44% podání. Pohlaví činí 18,5%, zdravotní postižení 11% a věk 9% důvodů diskriminace. Hlavní problémy, jež byly předneseny, se týkají diskriminace v oblasti pra-

covních podmínek, přístupu k zaměstnání, propuštění a (sexuálního) obtěžování.

PŘÍPADY BY MĚLY 'ROZČEŘIT' KLIDNÉ VODY

Úřad pro rovnoprávnost poskytuje právní poradenství a zastupování v případech strategické důležitosti, jež by měly rozčeřit vody a jít za hranici individuální stížnosti. Jako takový nadšeně podporuje stávající i nové zdroje podpory pro žalobce, jež vedou případy spadající pod tento právní předpis. Obhajoba ze strany odborových svazů má dlouhou tradici, ale začínají se vyskytovat i žaloby ze strany místních občanských skupin. Aby se tyto role mohly plně rozvinout, je třeba nových zdrojů.

PRO DALŠÍ INFORMACE VIZ:

www.equality.ie

SANKCE A NÁPRAVA: JAKÉ JSOU HORNÍ HRANICE?

Podle směrnic o rovnosti ras a rovnosti v zaměstnání musí být sankce uloženy v případech porušení práv „účinné, přiměřené a odrazující“ (Článek 15 a 17). Co to však znamená a jaké jsou důsledky pro členské státy, jež musí stanovit pravidla pro udělování sankcí?

Aby byla tato otázka objasněna, byla za podpory akčního programu Společenství pro potírání diskriminace vytvořena evropská síť právních poradců a pověřena vypracováním studie zaměřené na národní sankce a prostředky nápravy. Obzvláštní důraz je kladen na otázku horní hranice odškodnění obětí diskriminace. Studie prozkoumá, jak se právo na účinnou nápravu vyvíjelo v rámci komunitárního práva, a to jak obecně, tak specificky ve vztahu k diskriminaci z důvodu pohlaví. Prozkoumá také širší pozadí mezinárodních lidských práv. Výsledná zpráva se pokusí vyvodit závěry týkající se sankcí a prostředků nápravy v rámci směrnic o rovnosti ras a rovnosti v zaměstnání.

Síť právních poradců je řízena Evropským poradenstvím v oblasti lidských práv společně se Skupinou pro vytváření politiky migrace.

PRO DALŠÍ INFORMACE VIZ:

www.humanconsultancy.com a www.migpolgroup.com

Evropská komise

Rovnoprávnost v praxi: Klíčové názory 2005 - Dovolání se spravedlností

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství

2005 — 27 stran — cm 21 x 29,7

ISBN 92-894-9179-5

PRODEJ A PŘEDPLATNÉ

Placené publikace, které vydává Úřad pro úřední tisky, je možné zakoupit v našich prodejních místech po celém světě.

Jaký je postup pro získání té či oné publikace?

Jakmile si opatříte seznam prodejních míst, vyberte si vhodnou prodejnu a objednejte si požadovanou publikaci.

Jak si opatříte seznam prodejních míst?

- buď na internetové stránce Úřadu pro úřední tisky <http://publications.eu.int/>
- nebo o něj můžete požádat faxem na čísle (352) 2929-42758 a obdržíte ho v tištěné podobě.

Pro rozmanitost

Proti diskriminaci

Brožura 'Rovnoprávnost v praxi: Klíčové názory 2005' je vydána v rámci akčního programu Společenství pro potírání diskriminace 2001-2006. Tento program založilo generální ředitelství Evropské komise pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti jako praktickou podporu pro zajištění účinného provádění dvou směrnic - o rovnosti ras a o rovném zacházení na pracovišti (2000) vycházejících z článku 13 Amsterdamské smlouvy. Tento šestiletý program se zaměřuje především na dotčené subjekty, které mohou mít vliv na vypracování odpovídající a účinné antidiskriminační legislativy a politik v Evropské pětadvacítce, ESVO a kandidátských zemích EU.

Akční program má tři hlavní cíle. Těmito cíli jsou:

1. zlepšit pochopení problémů souvisejících s diskriminací
2. budovat kapacity k účinnému řešení diskriminace
3. podporovat hodnoty, které jsou základem boje proti diskriminaci

Aktivity financované na základě programu analyzují a vyhodnocují, rozvíjejí a posilují povědomí o opatřeních, která potírají diskriminaci z důvodu rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace.

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm

Diskriminaci z důvodu pohlaví se zabývají samostatné legislativní nástroje. Pro více informací o politikách, právních předpisech a aktivitách Společenství v oblasti diskriminace z důvodu pohlaví kontaktujte Útvar pro rovnost pohlaví při generálním ředitelství pro zaměstnanost a sociální věci.

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.htm

Kontakt na Útvar pro boj proti diskriminaci a vztahy s občanskou společností:

Barbara Nolan

Vedoucí útvaru

Útvar D3

Evropská komise

200 rue de la Loi

B-1049 Brussels

E-mail: empl-antidiscrimination@cec.eu.int